

Június fontos hónap történelmünkben

A rusz kik végül hazamentek*

Abszurd tárgyalások után az utolsó szovjet katona 1991. június 19-én hagyta el az országot.

Június fontos hónap történelmünkben. 1920. június 4-én elvették, 1991. június 19-én visszakaptuk. Igaz, nem ugyanazt. De mindkettőt Magyarországnak hívják. Június 4-én a trianoni tragédiára emlékezünk, 19-én, nemzeti emléknapunkon az utolsó elnyomó katona távozását, a hónap utolsó szombatján pedig a szabadságunkat ünnepeljük. Hogy miért pont júniusban? Mert 1991-ben akkor vonultak ki véglegesen a szovjet csapatok hazánk területéről.

Valószínűleg szociálpszichológiai kérdés, hogy a csapatkivonás és a mögöttes gazdasá-

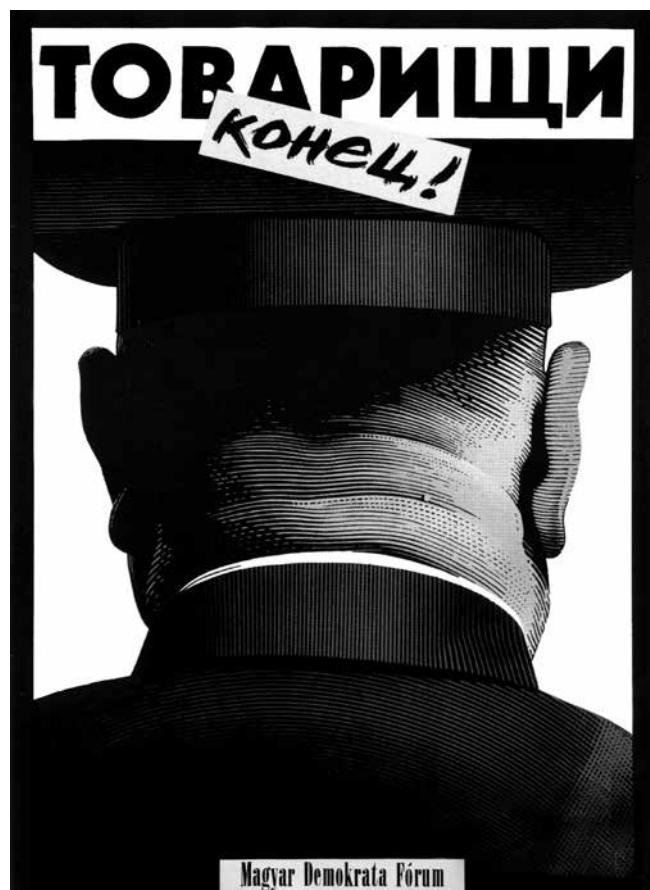
gi tárgyalások miatt nem kaptak méltó társadalmi elismerést, és az ünneplés miatt vált lokális búcsúvá. Tartok tőle, hogy ma már csak azok érznek a nemzeti emléknapon euforikus örömet, akik ugyan soha nem lettek a megemlékezés alkalmával Budapest díszpolgárai, de másfél évig, néha napi 24 órában küzdve mutatták meg a minket negyvenhat évig szipolyozó diktatúra képviselőinek, hogy kik is vagyunk mi, magyarok.

Nekem is megadatott ez a megtiszteltetés, és felemelő élmény volt hazánkat szolgálni egy elnyomó hatalom immár vergődő képviselőivel szemben. A tárgyalások alatt ismerhettük meg igazán őket és téveszméiket. Voltak köztük olyanok, akik évtizedekig úgy tudták, hogy a Szovjetunió egyik tagállamában állomásoznak. No de kezdjük az elején, néhány történelmi dátummal.

A II. világháborúban a Vörös Hadsereg 1944. szeptember 23-án vonult be a trianoni határok közé szorított hazánk területére. 1945. január 20-án fegyverszüneti egyezményt kötöttünk a Szovjetunióval, s ez lehetővé tette csapataik korlátlan magyarországi mozgását. A Párizs környéki, 1947. február 10-i békeszerződés hozta el számunkra a II. világháború végét és annak következményeit. Visszaálltak a trianoni békediktátumban megjelölt határok, elkezdődött a háborús bűnösök felelősségre vonása. Maximálták a magyar haderőt, rendelkeztek a szovjet csapatok Magyarország területéről történő kivonásáról.

A szerződés életbelépését követően minden szövetséges fegyveres erőt 90 napon belül ki kellett vonni Magyarországról, de a Szovjetunió fennmaradt a joga magyar területen olyan fegyveres erők tartására, amelyek a szovjet hadsereg számára az ausztriai szovjet megszállási övezettel való közlekedési vonalakat biztosítják. Ausztria 1955. március 15-én semlegessé vált, így a szovjet hadsereg hazánkban tartózkodása okafogyott lett.

Csak hogy a megelőző napon, március 14-én létrejött a Varsói Szerződés, a szovjet érdekszfé-

Tovariszsi, konyec!

A rendszerváltó plakát Orosz István alkotása

rába tartozó országok NATO-val szembeni katonai szervezete, amely politikailag legálissá tette a Szovjetunió kelet-közép-európai katonai jelenlétét. Szovjet megszállásunk egyértelművé vált.

A kiszolgáltatottság 1956-ban tevőlegesen is megmutatta kegyetlenségét. Aztán Kádár János megegyezett Nyikita Hruscsovval: 1957. május 27-én hatályba lépett a „Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok jogi helyzete tárgyában” című egyezmény. Ez a hazaáruló fércmű kimondta, hogy „a szovjet csapatoknak a Magyar Népköztársaság területén való ideiglenes tartózkodása az esetleges agresszió elleni közös védekezés biztosítására célszerű és megfelel a nemzetközi egyezményeknek”.

Kádár és társai 1957-ben további harminc-négy évre eladták hazánkat. „Népünk az Európától való leszakadással, a gazdasági és társadalmi zsákutcába kerüléssel és a morális értékek megrendülésével sínylette meg szuverenitása legutóbbi, közel fél évszázados hiányát”, mondja ki a függetlenségünk visszaszerzését ünneplő, 2001-ben született törvény.

A negyvenhat évi szovjet megszállás erős nyomokat hagyott maga után. Jelenlétük olyan nyomasztó és erőszakos volt, hogy nem véletlenül került az '56-os hősök 16 pontja közül az első helyre a „Vonják ki a szovjet csapatokat!” követelés.

Azt azért ne felejtjük el, hogy elsősorban azért álltunk rossz oldalra a II. világháborúban, mert azt reméltük, hogy a hitleri hatalom helyreállítja a trianoni diktátummal elvesztett határainkat. Az pedig, hogy a diktátum megkötése előtt az antanthatalmak meg sem hallgatták véleményünket, nagyban köszönhető Kun Bélának és társainak, mert az 1919-es rémuralmuk egyértelműen bizonyította, hogy a kommunista csőcselékkel nem lehet tárgyalni.

Több mint két évtized múlva, William C. Bullitt moszkvai amerikai nagykövet figyelmeztette Franklin Delano Rooseveltet, hogy a „vörös amőba ráfolyik Európára”. A II. világháború győztes hatalmai, Winston Churchill-lel az élen, jól tudták, hogy milyenek a kommunisták, de a jaltai paktumban lefektetett és a ki nem mondott érdekeik miatt 1945-ben odadozták Sztálinnak Kelet-Közép-Európát.

A „Ruszkik, haza!” kívánsága bizony negyvenhat éven át feszült a magyar társadalom legmélyebb rétegeiben, de hangosan kimondani csak Orbán Viktor merete 1989. június 16-án.

Tudjuk, 1989-ben már érezhető volt a szocialista blokkban az enyhülés szele, majd 1990. március 10-én Horn Gyula és Eduard Sevardnadze alá is írta a szovjet csapatok teljes kivonásáról szóló egyezményt. Az utolsó vonatszerelvény 1991. június 16-án hagyta el hazánkat, pontosan 33 évvel azután, hogy Nagy Imrét, Maléter Pált és Gimes Miklóst kivégezték, és két évre rá, hogy újratemették őket. Az utolsó szovjet katona, Viktor Silov altábornagy, a Déli Hadseregcsoport parancsnoka június 19-én, 15 óra után pár perccel hagyta el az országot. Igaz, egy nap múlva civilben már újból itt volt, mert fontos lett volna a számára, hogy a gazdasági megállapodást minél előbb tető alá hozzák.

A magyarországi csapatkivonás része volt annak a nagy manővernek, amely 1990 és 1994 között Németországot, Lengyelországot, Csehországot is érintette. De a szovjet fél mindegyik országban azt tapasztalta, hogy sehol nem részesítették többé őket olyan kegyben, mint a megszállás éve alatt.

Világossá vált: a szovjetek legnagyobb gondját ebben az időszakban nem a kelet-közép-európai országok feletti hegemonia megszűnése, hanem kivont haderejük otthoni elhelyezése, pontosabban az elhelyezés lehetetlensége okozta.

Csak Németországból mintegy 76 ezer, Magyarországról 50 ezer tiszti családnak kellett volna lakást, orvosi ellátást, gyógyszert biztosítani. Ezért az elsődleges cél az volt számukra, hogy a gazdasági elszámolást mindenütt pozitív mérleggel, nullszaldó nélkül zárják le.

Az általuk több mint negyven év alatt épített objektumokat, lakásokat, kaszárnyákat, üzemanyag-tárolókat mindenhol saját tulajdonnak tekintették, amelyet vagy el, vagy bérbe akartak adni, illetve vegyes vállalatokba akartak apportálni. Nálunk több mint százezer fő állomásozott 90 helyőrségben. Volt hat repülőterük, 328 ingatlanjuk, 65 laktanyakomplexumuk.

A kivonás ideje alatt 1547 vasúti szerelvény, 34 541 vasúti kocsi hagyta el az országot, közúton 48 katonai konvoj távozott. Kivontak 100 380 szovjet állampolgárt, 24 660 fegyverzeti eszközt, ezen belül 194 repülőgépet, 138 helikoptert, 860

harckocsit, 1143 páncélozott szállító harcjárművet. És bár tagadták, de kutatások bizonyítják, hogy az 1960-as évek elejétől volt itt tárolt atomtöltetük is, amelyet Mihail Gorbacsov szállított el 1989 szeptemberében.

A gazdasági tárgyalásokat szovjet részről Viktor Grisin külügyminiszter-helyettes, magyar részről az azóta elhunyt Annus Antal altábornagy, illetve Karácsony Imre kormány-meghatalmazott-helyettes vezette. Hogy mi maradt itt? Több tonna földbe ástott lőszer, rendbehozhatatlan környezetvédelmi károk, benzinnel, kerozinnal, olajjal átitatott földterületek, tönkretett műemlékek, ujjnyi repedésekkel tarkított, kijevei házgyári elemekből épített lakások százai. Mocsok, szenny és jó néhány „migráns”, azaz szökött szovjet katona. A pusztítás mértékét magam sem hinném, ha nem láttam volna a saját szememmel. De sajnós láttam.

A háttértárgyalások nehézségét jól mutatja, hogy a gazdasági kérdéseket csak 17 hónappal a csapatkivonás befejezése után sikerült lezárni. 1991 nyarán ugyan rendkívül intenzív tárgyalások folytak a felek között a mielőbbi megállapodás érdekében, azonban június 25-én Annus – egy magyar jogi kifogásra alapozva – mégsem írta alá az előkészített megállapodást.

A tárgyalások csak később folytatódtak. A magyar követeléseken belül döntő súlyúak voltak a szovjet csapatok által használt laktanyák állagmegőrzési munkáinak elmaradásából származó és a környezetvédelem terén történt mulasztásokból keletkezett károk. A tárgyalások kezdeti szakaszában a magyar igény 80,3 milliárd forint volt, míg a szovjetek 53,4 milliárd forintot követeltek.

A végső számok 100-100 milliárdos kölcsönös követelésben alakultak ki, majd 1992. november 11-én Budapesten Antall József miniszterelnök és Borisz Jelcin elnök aláírta a kelet-európai országok közül az egyetlen nullszaldós megállapodást.

Az eredmény frusztrálta Jelcint, hisz minden országból – főként a németektől – jelentős anyagi haszonnal tértek haza.

Először nem is akarta kézjegyével ellátni az egyezményt, míg végül a magyar kormány úgy döntött, hogy humanitárius segítségként pár tíz millió forint értékű gyógyszersegélyt ad az orosz kormánynak. Így végződött a szovjet elnyomó

csapatok kivonása 1991-ben és a két fél közötti elszámolás 1992-ben.

Bármily nehéz is egy tárgyalássorozat, a szto-rik elmaradhatatlanok. Akkor is így volt. Az egyik szakértői tárgyaláson például közölték, hogy az általuk használt magyar területeket elbirtokolták (!). Javasolták, hogy ezeket vonjuk össze, és „összesítve cseréljük le” azokat a Tiszántúltra, majd a tájegységet csatoljuk a Szovjetunióhoz (!).

Amikor Annus 1991. június 25-én közölte, hogy mégsem írja alá a megállapodást, Grisin vérbe boruló arca és az épületből történő, a diplomácia teljes eszköztárát nélkülöző kirohanása egyszerűen felejthetetlen volt. Erkölcsi elégtétel volt a látvány az elrabort negyvenhat évért. Em-lékezetes maradt Jelcin érkezése is Margaret Thatchertől. A landolás után csak órákkal később tudta elhagyni saját lábán a repülőgépet. Nem volt beteg...

Június fontos hónap történelmünkben. Csú-pan 71 év alatt országcsokolás, kivégzések, újratemetések, a szuverenitás követelése, az elnyomók kivonulása és a függetlenség vissza-szerzése. A szabadság drága kincs. Most már ne adjuk ki a kezünkől!

Trianonról másképp**

Sokunkban munkál a kérdés: mitől bolon-dult meg egész Nyugat-Európa, pontosabban az uniót vezető és őket kiszolgáló politikusok, no meg a lakosság jelentős része? Gazdasá-gi érdek, hataloméhség, láthatatlan háttérerő szerepel a lehetséges válaszaink között, ami miatt persze üldözési mániával, összeesküvés-elméletekkel, rasszizmussal vagy a jogállami-ság teljes felszámolásával vádolnak minket. Azonban soha nem ejtünk szót a konformitásról.

A konformitás egy, a szociálpszichológiában használt mérték, amely azt mutatja, hogy egy adott csoport tagjai hajlandók-e, és ha igen, mennyire, megváltoztatni a nézeteiket annak ér-dekében, hogy illeszkedjenek az adott csoport szabályaihoz. Illeszkedjenek azért, hogy a cso-port, amelyben élnek, elfogadja őket. Így egysze-rűbb és élhetőbb az élet. Hogy így legyen, ha személy szerint nem is értenek egyet a szabá-lyokkal, mégis helyesnek fogadják el azokat. Ma-

gyarul szólva: a manipuláció tökéletesen működik, az emberi psziché hajlamos magát alávetni a csoport befolyásának.

Solomon Asch a XX. század derekán kísérletekkel bizonyította a konformitásra való hajlamoság erejét. Első lépésben hét egyetemistával és négy függőleges vonallal kísérletezett. A hét kísérleti alanyból hat beépített volt, a vonalak pedig két lapra rajzolva különböző hosszúságúak. A beépített alanyok hamis méretazonosítása után a kísérleti alany egyértelműen csatlakozott a hamis állításokhoz. Ez röviden azt jelenti, hogy inkább hitt a többieknek, mint a saját szemének és a józan eszének.

Akárhány szereplővel ismételte meg Asch a kísérletet, az eredmény mindig megdöbbentő volt: a vizsgált alanyok a helytelen válaszok mellett is a többség oldalára álltak. Hát így már kezd néhány dolog érthetővé válni. Kell egy homogén csoport, aztán jöhet a manipuláció.

Sokszor és sokaknak el kell mondani a hamis állítást, és azokat a csoport tagjai – konformitásból – előbb-utóbb saját véleményükként hangoztatják majd. Sőt, elkezdenek hinni is a képtelenségben. Lehet, hogy ettől a világ felfordul, elfajul, kipusztul, de az élet addig is kényelmesebb lesz.

Hogy ez a játék mióta zajlik? Amióta világ a világ, amióta létezik hatalom és olyan hatalmasok, akik visszaélnék vele. Az emberi psziché kezdettől fogva inkább hajlamos az azonosságra épülő konformitásra, mint a konfliktusos igazság elfogadására. Csak sokszor és lehetőleg elismert helyről kell jönnie az információnak. Nem a hitelesség a mérce, csupán a hatalmi helyzet.

Ha a háromnegyed uniós parlament azt szajkózza, hogy Orbán Viktor diktátor, hogy a magyar kormány lábbal tiporja a jogállamiságot, hogy hazánkban nincs szólásszabadság, hogy médiaterror van, és mindezt mantraként, fröcsögő pofával, eltorzult arccal ordítják, a vonalak előbb-utóbb egyforma hosszúak lesznek.

Azt mondjuk, az a magyar, akinek fáj Trianon. Elemezzük a történeteket, hangoztatjuk az igazságtalanságot, siratjuk a múltat, és közben hagyjuk, hogy még ma is győzzön a konformitás hatalma. Mert nem cáfoljuk ezer decibellel a Trianont eredményező hazugságokat, mert nem

harcolunk eléggé a történelem meghamisítása ellen, mert még most sem számoltunk le a hazugságok tömkelegével.

1920. február 26-án Edvard Beneš külügyminiszter – még a trianoni diktátum aláírása előtt – a csehszlovák parlamentben elmondta azt a beszédet, amely nem tartalmazott mást, mint az általa már évek óta az egész világon unásig terjesztett véleményt:

„A Szent István egykori koronájához tartozó területek uralkodó osztályai által képviselt magyar népet minden szövetséges egyöntetűen a világháború legfőbb segítőjének, ha ugyan nem az első számú felelősének tartja. A magyarok már a háború előtt is azon mesterkedtek, hogy a propaganda minden eszközével elkendőzzék a korábbi magyar kormány és főleg bizonyos arisztokrata kormánykörök tetteit. Ám mindezek ellenére a háború folyamán sikerült lelepleznünk a magyar oligarchia valódi lényegét, valamint Magyarországon a háború előtt és alatt uralkodó valódi állapotokat. Az egész világ elborzadt ezeknek a tösgyökeres mongol politikai viszonyoknak a láttán, és megértette, hogy a háborút nem egyedül az egykori Osztrák–Magyar Monarchia végzetes politikája robbantotta ki, hanem sokkal inkább Budapesten, mint Bécsben készítették elő.”

És a konformitás működött. A világ közvéleménye azonos alapokra épített. Persze a hazugság megegyezett a győztes hatalmak érdekeivel. Egyértelművé vált, hogy a magyarokat alaposan meg kell büntetni. Így lett – a többi néma csend.

Debrecenben évekkel ezelőtt Cserhalmi György játszotta Hamlet szerepét a Shakespeare-drámában. A színész a dán királyfi ikonikus utolsó szavait kérdőjellel mondta. Hátborzongató és felejtethetetlen volt. És benne volt a lehetséges, tudatos, konformitás nélküli jövő. Megismétlem: „A többi néma csend?” Jól áll nekünk, magyaroknak a konformitás elleni lázadó szerep. Ne adjuk fel!

* <https://magyaridok.hu/velemeney/a-ruszkik-vegul-hazamentek-3192574>

** <https://magyaridok.hu/velemeney/trianonrol-maskepp-3132823/>